

Матвієнко Є.І.,
курсант IV курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Гаркуша А.Г.,
старший викладач кафедри
кримінального процесу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Національна безпека будь-якої держави внаслідок своєї багатоаспектності і комплексності потребує соціальної системи її забезпечення, основним призначенням якої є виконання певних дій, спрямованих, перш за все, на захист національних цінностей, реалізацію національних інтересів. Тобто мова іде про систему забезпечення національної безпеки (далі- СЗНБ).

СЗНБ виступає як організаційна система державних недержавних інституцій, інших суб'єктів, які покликані вирішувати завдання забезпечення національної безпеки у визначений законодавством спосіб.

Розглядаючи СЗНБ як складову системи національної безпеки, професор Ситник Г.П. розміє її як «...сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених механізмів (інституційних, організаційних, правових та інших) та суб'єктів забезпечення національної безпеки (посадові особи держави, органи державної влади та місцевого самоврядування, державні установи та заклади, сили та засоби сектору безпеки, інститути громадянського суспільства, окремі громадяни), які на основі чинного законодавства трансформують політику національної безпеки у цілеспрямовану скоординовану діяльність (заходи політичного, правового, організаційного, воєнного та іншого характеру) щодо реалізації національних інтересів [1].

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 року № 287/2015 [2], неефективність системи забезпечення національної безпеки визнано однією з найбільших загроз національній безпеці України. Причинами цього стали, зокрема несформованість сектору безпеки і оборони як цілісного функціонального об'єднання, керованого з єдиного центру; недостатність ресурсного забезпе-

чення, неефективне використання ресурсів у секторі безпеки і оборони тощо.

Серед пріоритетних завдань держави щодо усунення цієї загрози визначено, зокрема, необхідність удосконалення державної системи стратегічного планування, створення єдиної системи моніторингу, аналізу, прогнозування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони. Її метою є своєчасне виявлення і запобігання загрозам національній безпеці, визначення порядку дій у кризових ситуаціях у межах єдиного комплексу заходів політичного, воєнного, економічного, інформаційного та іншого характеру.

Вжиття відповідних комплексних змін у системі забезпечення національної безпеки передбачене також і Указом Президента України від 5 січня 2015 року № 5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [3]. Зокрема, одними з найважливіших заходів держави щодо реформування системи забезпечення національної безпеки визначені: оновлення доктринальних та концептуальних підходів до забезпечення національної безпеки, функціональна оптимізація, створення ефективної державної системи кризового реагування.

Сучасний стан у якому опинилася наша держава свідчить про те, що переосмислення підходів до розуміння національної безпеки є нагальною потребою українського суспільства і часу чекати поки буде розроблено досконале наукове обґрунтування немає [4].

Аналіз діючої Конституції України свідчить про те, що питання національної безпеки та її забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення. Так відповідно до п. 17 ст.92 Конституції України визначено, що виключно законами України визначаються основи національної безпеки. Згідно п.1. Ст.106. визначає, що Президент України забезпечує національну безпеку. Статтею 107 визначено, що Рада національної безпеки та оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Відповідно п. 7 ст. 116. Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення національної безпеки. У статті 16 визначено, що обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки, а у ст. 17 вказано, що забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу, забезпечення державної безпеки (анахронізм, ця функція була притаманна КДБ СРСР, повинно бути безпека держави) і захист державного кордону України покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави[5].

Законодавство України у сфері національної безпеки і оборони, як свідчить аналіз, почало формуватися з 1990 року з прийняттям Декларації про державний суверенітет. Нині розроблено та прийнято комплекс законів та інших нормативно-правових актів з питань забезпечення національної безпеки і оборони України. До основних із них слід віднести Конституцію України, закони України “Про національну безпеку України”, “Про оборону України”, “Про Раду національної безпеки і оборони України”, “Про військовий

обов'язок і військову службу”, “Про Збройні Сили України”, “Про “Інформація і право” № 2(25)/2018 67 державний кордон України”, “Про Службу безпеки України”, “Про Державну прикордонну службу України”, “Про розвідувальні органи України”, “Про контррозвідувальну діяльність” та інші. Унікальний характер правовідносин, що виникають у сфері національної безпеки і оборони, можливо підкреслити низкою прикладів. Зокрема, чинне законодавство передбачає обмежувальні заходи стосовно іноземців. Відповідно до частини 1 статті 13 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” не дозволяється в’їзд в Україну іноземцю в інтересах забезпечення національної безпеки України, що не є юридичною санкцією за вчинення правопорушення. Таким чином, право, що регламентує суспільні відносини у сфері обмежувальних заходів стосовно іноземців в інтересах забезпечення національної безпеки, не є правом, яке регламентує накладення стягнень за правопорушення або процесуальним правом [6].

Отже, як ми визначили, за Указом Президента України від 05.01.2015 № 5 «Про Стратегію «Україна – 2020» основними критеріями для подальшого формування системи забезпечення національної безпеки, зокрема, є: оновлення та реформування доктринальних та концептуальних підходів у сфері забезпечення національної безпеки країни, зокрема загальне переосмислення цих підходів, також функціональна оптимізація, створення ефективної державної системи кризового реагування.

1. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. Доп. О.О. Резнікова, В.Ю. Цюкало, В.О. Паливода, С.В. Дрьомов, С.В. Сьомін. К.: НІСД, 2015. 58с. URL: www.niss.gov.ua/...nac_bezp-182c.8.p

2. Стратегія національної безпеки України Офіційне інтернет-представництво Президент України. 2017. – URL: <http://www.president.gov.ua/documents/19521.html>.

3. «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1847/> © Національний інститут стратегічних досліджень Верховна Рада України. 2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

4. Пригунов П.Я. Колесник В.Т. Основні напрями та механізми реформування правоохоронних органів України. Збірник Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні», м. Київ, 24 квітня 2014 р. К.: МАУП, 2014.284с. С. 12-17.

5. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція — Редакція від 30.09.2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

6. Довідник захищених в Україні дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора юридичних наук з військового права (1991 – 2014 р.) / [П.П. Богуцький, Є.Л. Стрельцов, Е.А. Плешко, Т.Р. Короткий]. Одеса, Фенікс, 2015. 232 с.